

URZĄD STATYSTYCZNY
W BYDGOSZCZY

STATISTICAL OFFICE
IN BYDGOSZCZ

TURYSTYKA

W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM

W LATACH 2012–2013

TOURISM

IN KUJAWSKO-POMORSKIE VOIVODSHIP

IN 2012–2013

BYDGOSZCZ 2014

ZESPÓŁ REDAKCYJNY EDITORIAL BOARD

Przewodniczący *President*
Wioletta Zwara

Redaktor Główny *Editor in chief*
Barbara Ptaszyńska

Sekretarz *Secretary*
Małgorzata Rybak

AUTOR OPRACOWANIA AUTHOR OF PUBLICATION

Ewa Liminowicz

**REDAKCJA MERYTORYCZNA EDITORIAL AND TECHNICAL SUPERVISION,
I TECHNICZNA, KOREKTA, PROOF-READING, TYPESETTING
SKŁAD I GRAFIKA KOMPUTEROWA AND COMPUTER GRAPHICS**

*Małgorzata Górka, Ewa Liminowicz, Bożena Małecka, Adam Mańkowski, Magdalena Miśko,
Anna Nakielska, Paulina Olbryś, Jacek Pruski*

Kujawsko-Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych *Kujawsko-Pomorski Regional Survey Centre*
– pod kierunkiem – *supervised by*
Małgorzaty Rybak

AUTOR ZDJĘCIA AUTHOR OF PICTURE

Paulina Olbryś

**Przy publikowaniu danych US
prosimy o podanie źródła**

Publikacja dostępna również
na CD-ROM

***When publishing SO data
please indicate source***

*Publication also available
on CD-ROM*

ISSN 1899–3036

Urząd Statystyczny w Bydgoszczy ul. Konarskiego 1-3, 85-066 Bydgoszcz,
tel. 52 3669-390, fax 52 3669-356; internet <http://bydgoszcz.stat.gov.pl>
e-mail: SekretariatUSBG@stat.gov.pl

Przedmowa

Mam przyjemność przekazać Państwu kolejną edycję publikacji pt. „**Turystyka w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2012–2013**”, która ukazuje się w cyklu dwuletnim.

Niniejsze wydawnictwo dostarcza głównie informacji o bazie noclegowej turystyki (w obiektach posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych) w województwie kujawsko-pomorskim, wraz z ważniejszymi informacjami w podziale na podregiony i powiaty. Wybrane dane o obiektach turystycznych przedstawiono w przekroju województw oraz miast wojewódzkich. Ponadto publikacja zawiera wybrane wiadomości na temat: walorów przyrodniczych naszego Regionu, muzeów i galerii sztuki oraz podmiotów gospodarki narodowej prowadzących działalność powiązaną z turystyką. W 2013 r. wyniki sprawozdania KT-1 dostarczyły dodatkowych informacji nt. udogodnień dla osób niepełnosprawnych znajdujących się w turystycznych obiektach noclegowych, wyposażeniu w urządzenia sportowo-rekreacyjne i zaplecze konferencyjne (ostatnio takie informacje były prezentowane w 2009 r.). Ze źródeł pozastatystycznych przedstawiono także informacje o działalności Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (PTTK) i Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska (WIOŚ).

Publikacja składa się z uwag metodycznych, części opisowej i tabelarycznej, a dodatkowo została wzbogacona mapami i wykresami stanowiącymi wizualizację wybranych zjawisk w województwie.

W celu umożliwienia właściwej interpretacji prezentowanych informacji zachęcam do zapoznania się z treścią uwag metodycznych, które obejmują źródła i zakres danych statystycznych, sposoby prezentacji, stosowane klasyfikacje i grupowania oraz definicje najważniejszych pojęć znajdujących się w opracowaniu.

Przekazując Państwu publikację wyrażam nadzieję, że tematyka w niej poruszona dotycząca Regionu o dużych walorach przyrodniczych, pozwoli zainteresowanym Odbiorcom na kompleksowe zapoznanie się z zagadnieniami związanymi z lokalną turystyką Kujawsko-Pomorskiego.

Zapraszam do współpracy z Urzędem Statystycznym w Bydgoszczy, zarówno w obszarze publikacji, jak i działań o charakterze analityczno-badawczym odpowiadających, w możliwie największym stopniu, na potrzeby Użytkowników danych statystycznych.

Dyrektor

Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy

Wioletta Zwara

Bydgoszcz, lipiec 2014 r.

Preface

I am pleased to present a successive edition of publication "Tourism in Kujawsko-Pomorskie Voivodship in years 2012–2013", which appears in two-year cycle.

This publication mainly provides set of information on tourist accommodation establishments (in facilities with 10 or more bed places) in Kujawsko-Pomorskie Voivodship, along with the more important information compiled by subregions and powiats. Selected data about tourist establishments is presented in layout of voivodship as well as voivodship's cities. In addition, the publication contains selected information on: natural values of our Region, museums, art galleries and entities of the national economy connected with tourist activity. In 2013, the results of the report KT-1 provided additional information on the adaptation for disabled in tourist accommodation establishments, sports and recreational equipment and conference infrastructure (recently such information were presented in 2009). From the non-statistical sources also presented information about the activity of Polish Tourist Country Lovers' Society (PTTK) and Voivodship Inspectorate of Environmental Protection (WIOŚ).

Publication consists of methodological notes, description part, table part and additionally is enriched by maps and charts visualizing selected phenomena in voivodship.

In order to enable a proper interpretation of the presented information I encourage you to read of methodological notes which include sources and range of statistical data and presentations and used classifications and groupings as well as definitions of the most important concepts contained in the publication.

Presenting the publication, I express hope that subject raised in it about Region with high natural values, will give interested Users a possibility of getting a comprehensive knowledge about issues related to local tourism of the Kujawsko-Pomorskie.

I invite you to cooperation with the Statistical Office in Bydgoszcz both in the area of publication as well as in analytical and research area corresponding to, as far as possible, the needs of statistical data Users.

Director
of the Statistical Office in Bydgoszcz

W. Zwara
Wioletta Zwara

Bydgoszcz, July 2014

SPIS TREŚCI**CONTENTS**

		Str. Page
Przedmowa	Preface	3
Uwagi metodyczne	Methodological notes	8
Źródła i zakres danych	<i>Sources and scope of data</i>	8
Objaśnienia podstawowych pojęć	<i>Main definitions</i>	10
Znaki umowne	<i>Explanation symbols</i>	17
Ważniejsze skróty	<i>Main abbreviations</i>	17
Wyniki badań – synteza	Resume	18
Wykresy i mapy	Graphs and maps	26
Udogodnienia dla osób niepełnosprawnych w turystycznych obiektach noclegowych w 2013 r.	<i>Adaptation for disabled in tourist accom- modation establishments in 2013</i>	22
Zaplecze sportowo-rekreacyjne w turystycz- nych obiektach noclegowych w 2013 r.	<i>Sports and recreational equipment in tourist accommodation establishments in 2013</i>	23
Zaplecze konferencyjne w turystycznych obektach noclegowych w 2013 r.	<i>Conference infrastructure in tourist ac- commodation establishments in 2013</i>	24
Turystyczne obiekty noclegowe według wo- jewództw	<i>Tourist accommodation establishments by voivodship</i>	26
Miejsca noclegowe w wybranych turystycz- nych obiektach noclegowych	<i>Bed places in selected tourist accommoda- tion establishments</i>	27
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według wybranych obiektów noclegowych	<i>Occupancy rate of bed places accommo- dation by selected kind of tourist accommo- dation establishments</i>	28
Korzystający z obiektów noclegowych we- dług powiatów w 2013 r.	<i>Users of tourist accommodation establish- ments by powiats in 2013</i>	29
Korzystający z obiektów noclegowych we- dług miesięcy w 2013 r.	<i>Users of tourist accommodation establish- ments by month in 2013</i>	29
Turyści zagraniczni korzystający z turystycz- nych obiektów noclegowych w 2013 r.	<i>Foreign tourist in tourist accommodation establishments in 2013</i>	30
Obiekty hotelowe w 2013 r.	<i>Hotels and similar establishments in 2013</i>	30
Placówki gastronomiczne w wybranych tury- stycznych obiektach noclegowych w 2013 r.	<i>Catering units in selected tourist accom- modation establishments in 2013</i>	31
Turystyczne obiekty noclegowe według po- wiatów w 2013 r.	<i>Tourist accommodation establishments by powiats in 2013</i>	31
Wskaźnik gęstości ruchu turystycznego według powiatów w 2013 r.	<i>Coefficient of tourist movement density by powiats in 2013</i>	32
Wskaźnik gęstości bazy noclegowej według powiatów w 2013 r.	<i>Accommodation facilities density rate by powiats in 2013</i>	32

CZĘŚĆ TABELARYCZNA DOSTĘPNA W PLIKU EXCEL
PART OF THE TABULAR AVAILABLE IN EXCEL FILE

TABLICE	TABLES	Tabl. Table
Ważniejsze dane o turystycznych obiektach noclegowych według województw	<i>Basic data on tourist accommodation establishments by voivodship</i>	1
Turystyczne obiekty noclegowe według rodzajów obiektów i województw	<i>Tourist accommodation establishments by kind of establishments and voivodship</i>	2
Hotele w miastach wojewódzkich według kategorii w 2013 r.	<i>Hotels in voivodship city by category in 2013</i>	3
Wybrane dane o turystycznych obiektach noclegowych według rodzajów obiektów ...	<i>Basic data on tourist accommodation establishments by kind of establishments ...</i>	4
Turyści korzystający z turystycznych obiektów noclegowych według miesięcy	<i>Users of tourist accommodation establishments by month</i>	5
Udzielone noclegi w turystycznych obiektach noclegowych według miesięcy ..	<i>Overnight stays in tourist establishments by month</i>	6
Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów noclegowych według rodzajów obiektów i stałego miejsca zamieszkania w 2013 r.	<i>Foreign users of tourist accommodation establishments by kind of establishments and place of permanent residence in 2013</i>	7
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w turystycznych obiektach noclegowych według miesięcy	<i>Occupancy rate of bed places in tourist accommodation establishments by month ..</i>	8
Pokoje w obiektach hotelowych według miesięcy	<i>Rooms in hotels and similar establishments by month</i>	9
Udogodnienia dla osób niepełnosprawnych w turystycznych obiektach noclegowych w 2013 r.	<i>Adaptation for disabled in tourist accommodation establishments in 2013</i>	10
Wyposażenie obiektów noclegowych w urządzenia sportowo-rekreacyjne w 2013 r.	<i>Sports and recreational equipment in tourist accommodation establishments in 2013</i>	11
Zaplecze konferencyjne w turystycznych obiektach noclegowych w 2013 r.	<i>Conference infrastructure in tourist accommodation establishments in 2013</i>	12
Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych	<i>Catering units in tourist accommodation establishments</i>	13
Turystyczne obiekty noclegowe według rodzajów obiektów, podregionów i powiatów	<i>Tourist accommodation establishments by kind of establishments, subregions and powiats</i>	14
Wybrane dane o turystycznych obiektach noclegowych według podregionów i powiatów	<i>Selected data on tourist accommodation establishments by subregions and powiats</i>	15

TABLICE (dok.)	TABLES (cont.)	Tabl. Table
Intensywność ruchu turystycznego według podregionów i powiatów	<i>Tourist movement intensity by subregions and powiats</i>	16
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON prowadzące działalność związaną z turystyką według liczby pracujących	<i>Entities of the national economy in the REGON register conducting economic activity connected with tourism by number of employees</i>	17
Muzea	<i>Museums</i>	18
Galerie sztuki	<i>Art galleries</i>	19
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2013 r.	<i>Legally protected areas possessing unique environmental value in 2013</i>	20
Rezerваты przyrody w 2013 r.	<i>Nature reserves in 2013</i>	21
Parki krajobrazowe w 2013 r.	<i>Scenic parks in 2013</i>	22
Ocena stanu ekologicznego jezior kontrolowanych w 2013 r.	<i>Assessment of ecological condition of controlled lakes in 2013</i>	23
Koła i kluby PTTK	<i>Clubs and groups of the Polish Tourist Country-Lovers Society</i>	24
Kluby turystyczno-krajoznawcze	<i>Professional tourist trips</i>	25
Szlaki turystyczne	<i>Tourist routes</i>	26
Wycieczki i imprezy w turystyce kwalifikowanej i powszechnej	<i>Tours in qualified and public tourist</i>	27
Przewodnicy turystyczni i piloci wycieczek ...	<i>Tourist guides</i>	28

UWAGI METODYCZNE

ŹRÓDŁA I ZAKRES DANYCH

Informacje o stanie i wykorzystaniu bazy noclegowej turystyki pochodzą ze stałego badania statystycznego prowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny. Od 2010 r. rozszerzono zakres podmiotowy badania bazy noclegowej – oprócz obiektów zbiorowego zakwaterowania sprawozdawczością miesięczną na formularzu KT-1 („Sprawozdanie o wykorzystaniu turystycznego obiektu noclegowego”) objęte zostały obiekty indywidualnego zakwaterowania (pokoje gościnne/kwatery prywatne i kwatery agroturystyczne). **Sprawozdanie zobowiązane są sporządzać podmioty posiadające obiekty, w których znajduje się 10 i więcej miejsc noclegowych.** Dodatkowo wprowadzono roczne badanie reprezentacyjne pokoi gościnnych/kwater prywatnych i kwater agroturystycznych, posiadających mniej niż 10 miejsc noclegowych – ankieta KT-2 („Wykorzystanie turystycznego obiektu noclegowego”).

W publikacji wykorzystano wyłącznie informacje pochodzące ze sprawozdania KT-1.

Jednostki sprawozdawcze podają: dokładną lokalizację, rodzaj obiektu, kategorię obiektu oraz liczbę: pokoi, miejsc noclegowych, placówek gastronomicznych. Ponadto informują o wykorzystaniu obiektu w poszczególnych miesiącach, tj. o nominalnej liczbie noclegów lub pokoi, a także o liczbie osób korzystających z zakwaterowania oraz liczbie udzielonych noclegów i wynajętych pokoi (z wyodrębnieniem turystów zagranicznych). Ponadto w badaniu za 2013 r. można znaleźć informacje dotyczące: udogodnień dla osób niepełnosprawnych w obiektach noclegowych, wyposażenia obiektów w urządzenia sportowo-rekreacyjne oraz zaplecza gastronomicznego.

W badaniu wyodrębnia się następujące grupy **turystycznych obiektów noclegowych**:

- a) **obiekty hotelowe**, wśród których wyróżniono: hotele, motele, pensjonaty i inne obiekty hotelowe (np. zajazdy, gościńce);
- b) **pozostałe obiekty** obejmują: domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, szkolne schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe, ośrodki kolonijne, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, dom pracy twórczej, zespoły domków turystycznych, kempingi, pola biwakowe, hostele, zakłady uzdrowiskowe, kwatery prywatne/pokoje gościnne, kwatery agroturystyczne oraz pozostałe obiekty niesklasyfikowane (np. domy studenckie, internaty, ośrodki rekreacyjno-sportowe itp.).

W informacjach o **obiektach i miejscach noclegowych turystyki** nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów noclegowych rejestrowani są według kraju stałego miejsca zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazany wielokrotnie, jeśli w czasie jednorazowego pobytu w Polsce korzysta z kilku obiektów noclegowych.

Informacje o **podmiotach gospodarczych prowadzących działalność związaną z turystyką** oraz o liczbie jednostek według liczby pracujących w tych podmiotach pochodzą z krajowego rejestru podmiotów gospodarki narodowej REGON. Dane dotyczą podmiotów zarejestrowanych w województwie kujawsko-pomorskim; nie obejmują jednostek lokalnych będących oddziałami lub filiami podmiotów zarejestrowanych w innych województwach.

Źródłem danych o **muzeach** jest roczne, stałe badanie GUS zbierane na formularzu K-02. W sprawozdaniu wykazywane są m.in. informacje o posiadanych zbiorach (według dyscyplin), organizowanych wystawach w kraju i wymianie wystaw z zagranicą, osobach zwiedzających muzea i wystawy muzealne oraz o formach prowadzonej przez muzea działalności oświatowej (odczyty, lekcje) i wydawniczej.

Dane o **działalności wystawienniczej** prowadzonej przez galerie i salony sztuki uzyskiwane są na podstawie sprawozdawczości rocznej sporządzanej na formularzu o symbolu K-05. Zakres zbieranych informacji obejmuje: zbiory własne według dyscyplin eksponatów (dot. tylko galerii państwowych i samorządowych), działalność wystawienniczą w kraju i za granicą (wystawy, ekspozycje, zwiedzający), aukcje dzieł sztuki.

Informacje o **stanie ekologicznym jezior** podano na podstawie wyników badań monitoringowych prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska.

Informacje statystyczne dotyczące stanu i działalności **klubów i kół PTTK** opracowane zostały na podstawie rocznej sprawozdawczości tej organizacji (formularz TK-0). Sprawozdanie zawiera informacje o liczbie klubów i kół oraz ich członków, wycieczkach turystyki powszechnej i kwalifikowanej oraz ich uczestnikach.

Dane prezentowane dla podregionów i powiatów odpowiadają poziomowi 3 i 4 Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS), opracowanej na podstawie *Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS)* obowiązującej w krajach Unii Europejskiej, zgodnie z Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 V 2003 r. (Dz. Urz. UE L 154 z 21 VI 2003 r.) z późniejszymi zmianami. NTS obowiązująca od 1 I 2008 r. wprowadzona została rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 XI 2007 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1573, z późniejszymi zmianami) w miejsce obo-

wiążącej do 31 XII 2007 r. Klasyfikacja ta ma na celu zapewnienie zbierania, opracowywania i udostępniania na obszarze UE porównywalnych danych dla określonych statystyk regionalnych państw członkowskich.

Podregiony (poziom 3-66 jednostek) – grupują jednostki szczebla powiatowego.

OBJAŚNIENIA PODSTAWOWYCH POJĘĆ

Turystyka – zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 692/2011 obowiązującym od 2012 r. oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

Korzystający z noclegów to liczba osób (turystów), które rozpoczęły pobyt w obiekcie w danym miesiącu (tj. zostały zameldowane). Oznacza to, że osoby przebywające w obiekcie na przełomie dwóch miesięcy są ujmowane tylko raz. Nie wykazuje się osób, które wniosły opłaty, ale z usług nie skorzystały.

Udzielone noclegi (osobonocce) to liczba osób (turystów) pomnożona przez liczbę dni (nocy) ich pobytu; np. (5 osób · 3 noclegi) + (2 osoby · 8 noclegów) = 31.

Wynajęte pokoje (dla hoteli, moteli, pensjonatów i innych obiektów hotelowych) to suma pokoi wynajętych w każdym dniu działalności obiektu, bez względu na liczbę turystów nocujących w tych pokojach.

Stoień wykorzystania obiektu – wyrażony w procentach – wynika z porównania faktycznie udzielonych noclegów do nominalnej liczby miejsc noclegowych (suma miejsc noclegowych przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu), a dodatkowo dla hoteli, moteli, pensjonatów i innych obiektów hotelowych z porównania faktycznie wynajętych pokoi do nominalnej liczby pokoi.

W badaniu przyjęto następujące definicje **turystycznych obiektów noclegowych**:

HOTEL – obiekt hotelarski zlokalizowany głównie w zabudowie miejskiej, dysponujący co najmniej 10 pokojami, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych, świadczący szeroki zakres usług związanych z pobytem klientów. Każdy hotel musi zapewnić podawanie śniadań. W zależności od

wyposażenia obiektu i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii hoteli: najwyższa – 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.

MOTEL – obiekt hotelarski zlokalizowany przy trasach komunikacji drogowej, który poza usługami hotelarskimi przystosowany jest również do świadczenia usług motoryzacyjnych i dysponuje parkingiem. Motel musi posiadać co najmniej 10 pokoi, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych. Każdy motel musi zapewnić podawanie śniadań. W zależności od wyposażenia obiektu i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii moteli: najwyższa – 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.

PENSJONAT – obiekt hotelarski, który świadczy usługi hotelarskie łącznie z całodziennym wyżywieniem i dysponuje co najmniej 7 pokojami. Musi świadczyć usługi gastronomiczne w formie podawania przynajmniej dwóch posiłków dziennie. W zależności od wyposażenia obiektu i zakresu świadczeń usług wyróżnia się pięć kategorii pensjonatów: najwyższa – 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.

INNY OBIEKT HOTELOWY – obiekt noclegowy, podzielony na pokoje, podlegający jednemu zarządowi, świadczący pewne usługi, w tym przynajmniej codzienne sprzątanie pokoi, ślanie łóżek i mycie urządzeń sanitarnych, np. obiekt spełniający zadania hotelu, motelu lub pensjonatu, któremu nie została nadana kategoria (np. zajazdy, wille, zamki).

SCHRONISKO – obiekt położony poza obszarem zabudowanym, przy szlakach turystycznych, świadczący minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów. Schronisko powinno stworzyć możliwość skorzystania z usług gastronomicznych lub sporządzenie posiłku. Pojęcie „schronisko” nie obejmuje schronisk młodzieżowych.

SCHRONISKO MŁODZIEŻOWE – obiekt przeznaczony do indywidualnej i grupowej turystyki młodzieżowej, dostosowany do samodzielnej obsługi klientów. Schronisko młodzieżowe jest placówką zlokalizowaną w samodzielnym budynku lub w wydzielonej części budynku. W zależności od wyposażenia obiektu i zakresu świadczonych usług schroniska młodzieżowe dzieli się na trzy kategorie: najwyższa – kat. I, najniższa – kat. III.

SZKOLNE SCHRONISKO MŁODZIEŻOWE – placówka oświatowo-wychowawcza umożliwiająca rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

OŚRODEK WCZASOWY – obiekt (lub zespół obiektów) noclegowy przeznaczony i przystosowany do świadczenia wyłącznie lub głównie usług związanych z wczasami.

OŚRODEK KOLONIJNY – obiekt (lub zespół obiektów) noclegowy przeznaczony i przystosowany do świadczenia wyłącznie lub głównie usług związanych z koloniami.

OŚRODEK SZKOLENIOWO–WYPOCZYNKOWY – obiekt (lub zespół obiektów) noclegowy przeznaczony i przystosowany do przeprowadzania kursów, konferencji, szkoleń, zjazdów itp. Może być także przystosowany do świadczenia usług wczasowych.

ZESPOŁY DOMKÓW TURYSTYCZNYCH – domek turystyczny – budynek niepodpiwniczony, posiadający nie więcej niż 4 pokoje, dostosowany do świadczenia usług typu hotelarskiego. Domki turystyczne mogą tworzyć zespoły domków turystycznych oraz organizacyjnie wchodzić w skład innych obiektów noclegowych. W grupie „zespoły domków turystycznych” mogą znajdować się również miejsca kempingowe.

KEMPING – teren (zwykle zadrzewiony) strzeżony, oświetlony, mający stałą obsługę recepcyjną i wyposażony w urządzenia (sanitarne, gastronomiczne, rekreacyjne) umożliwiające turystom nocleg w namiotach, mieszkalnych przyczepach samochodowych, a także przyrządzanie posiłków oraz parkowanie pojazdów samochodowych. W zależności od wyposażenia obiektu i zakresu świadczonych usług, kempingi dzieli się na cztery kategorie: najwyższa – 4 gwiazdki, najniższa – 1 gwiazdka.

POLE BIWAKOWE – wydzielone miejsce niestrzeżone, umożliwiające turystom nocleg w namiotach. Na polu biwakowym znajdują się punkty poboru wody pitnej, podstawowe urządzenia sanitarne i tereny rekreacyjne.

ZAKŁAD UZDROWISKOWY – zakład opieki zdrowotnej położony na terenie uzdrowiska i wykorzystujący przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych naturalne zasoby lecznicze uzdrowiska i świadczący usługi noclegowe.

POKOJE GOŚCINNE/KWATERY PRYWATNE – rodzaj obiektu zakwaterowania turystycznego, który stanowią umeblowane pomieszczenia i lokale (z wyjątkiem kwater agroturystycznych) w mieszkaniach, domach i innych budynkach mieszkalnych należących do osób fizycznych lub prawnych (z wyjątkiem rolników) wynajmowane turystom na noclegi za opłatą.

KWATERA AGROTURYSTYCZNA – rodzaj obiektu zakwaterowania turystycznego, który stanowią pokoje i domy mieszkalne oraz przystosowane budynki gospodarcze (po adaptacji) w gospodarstwach wiejskich (rolnych, hodowlanych, ogrodniczych czy rybackich), będące własnością rolników, wynajmowane turystom na noclegi za opłatą.

POZOSTAŁE OBIEKTY NIESKLASYFIKOWANE – obiekty, które w czasie niepełnego wykorzystania zgodnie z ich przeznaczeniem lub w części, pełnią funkcję obiektów noclegowych dla turystów. Są to m.in. internaty, domy studenckie itp.

Placówki gastronomiczne zlokalizowane w obiektach turystycznych zbiorowego zakwaterowania obejmują: restauracje (zakład gastronomiczny z pełną obsługą kelnerską oferujący całodzienne wyżywienie).

nie o szerokim asortymencie potraw i napojów), bary (w tym zaliczono: kawiarnie, winiarnie, piwiarnie, jadłodajnie, itp.), stołówki (tj. placówki zbiorowego żywienia, zapewniające posiłki określonym grupom konsumentów, prowadzące ograniczony asortyment posiłków przy zastosowaniu samoobsługi lub obsługi kelnerskiej) oraz punkty gastronomiczne (tj. inne placówki gastronomiczne, np. smażalnie, pijalnie, lodziarnie, bufety – w tym podawanie śniadań).

Muzeum jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwienie korzystania ze zgromadzonych zbiorów. W statystyce publicznej stosowany jest podział muzeów według rodzajów m.in. na:

- **archeologiczne** – gromadzące zbiory z dziedziny historii kultury materialnej z okresu poprzedzającego relacje piśmienne; do grupy tej zalicza się także rezerwaty archeologiczne;
- **artystyczne** – gromadzące zbiory z dziedziny malarstwa, grafiki, rzeźby, sztuki zdobniczej (rzemiosła artystycznego); do tej grupy należą też muzea wnętrz – eksponujące zbiory z dziedziny sztuki i kultury materialnej w formie urządzonych wnętrz mieszkalnych;
- **biograficzne** – gromadzące zbiory związane z życiem i działalnością wybitnych postaci (np. pisarzy, artystów, naukowców, polityków);
- **etnograficzne** – gromadzące zbiory z dziedziny kultury wsi Polski, krajów europejskich i pozaeuropejskich oraz wytwory kultury ludów pierwotnych; do grupy tej zalicza się także parki etnograficzne i skanseny;
- **historyczne** – gromadzące zbiory dotyczące dziejów kraju, miast oraz historii ruchów społecznych i niepodległościowych;
- **interdyscyplinarne** – gromadzące zbiory z różnych dziedzin;
- **militarne** – gromadzące zbiory z dziedziny polskiej wojskowości;
- **przyrodnicze** – gromadzące zbiory okazów przyrody;
- **regionalne** – gromadzące zbiory o znaczeniu historycznym dla regionu z zakresu sztuki, archeologii, etnografii, techniki, przyrody i innych dyscyplin, z uwzględnieniem zbiorów regionalnych pamiątek historycznych;
- **skansenowskie** – gromadzące zbiory związane z kulturą lub eksponujące obiekty zabytkowe (archeologiczne, budowlane, etnograficzne) danego regionu;
- **techniki i nauki** – gromadzące zbiory z dziedziny techniki poszczególnych działów i gałęzi produkcji, np. transportu, rolnictwa, włókiennictwa i różnych dziedzin nauki.

Muzealium jest to przedmiot o trwałej wartości kulturowej (historycznej, naukowej, poznawczej, estetycznej), politycznej lub społecznej, podlegający ochronie prawnej i należący do zbiorów muzealnych, tzn. objęty inwentarzem zabytków w muzeum. Muzealia zostały zgrupowane według działów (dyscyplin) zależnie od dziedziny, do której należą i prezentowane są w formie ekspozycji działowych lub tematycznych. Zgodnie z ustawą o muzeach, muzealiami są „rzeczy ruchome i nieruchomości stanowiące własność muzeum i wpisane do inwentarza muzealiów”. Do muzealiów ogółem zalicza się eksponaty własne wpisane do inwentarza muzealiów, natomiast depozyty to obiekty wypożyczone z innych muzeów, instytucji oraz osób prywatnych, wpisane do księgi depozytów.

Przez **wystawę** organizowaną przez muzeum i określoną odpowiednim tytułem rozumie się udostępnianie dla publiczności (osób zwiedzających) zestawu zbiorów muzealnych. Wystawy **czasowe** są to wystawy urządzone na czas określony na terenie muzeum i udostępniane jednorazowo.

Informacje dotyczące **galerii sztuki** obejmują jednostki, których podstawowym (lub jednym z głównych) rodzajem działalności jest wystawiennictwo.

Jako **wystawę** rozumie się zorganizowane na czas określony udostępnianie dla publiczności (osób zwiedzających) zestawu dzieł sztuki, objętych odpowiednim tytułem. Jeden tytuł stanowi jedną wystawę.

Ekspozycją jest każdorazowe wystawienie w różnych miejscach tego samego zestawu eksponatów pod tym samym tytułem.

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi. Uznanie obszaru za rezerwat następuje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Utworzenie parku krajobrazowego lub powiększenie jego obszaru następuje w drodze uchwały sejmiku województwa.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Wyznaczenie obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze uchwały sejmiku województwa.

Stanowisko dokumentacyjne jest to nie wyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsce występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinia lub schronisko podskalne wraz z namuliskami oraz fragment eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych. Stanowiskiem dokumentacyjnym może być także miejsce występowania kopalnych szczątków roślin lub zwierząt. Ustanowienie stanowiska dokumentacyjnego następuje w drodze uchwały rady gminy.

Zespołem przyrodniczo-krajobrazowym jest fragment krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujący na ochronę ze względu na swoje walory widokowe lub estetyczne. Ustanowienie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego następuje w drodze uchwały rady gminy.

Użytki ekologiczne są to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania. Ustanowienie użytku ekologicznego następuje w drodze uchwały rady gminy.

Klasyfikacja jezior według stanu ekologicznego wprowadzona przez Ramową Dyrektywę Wodną:

- **bardzo dobry** – dla wód o niezmiennych warunkach przyrodniczych lub zmienionych tylko w bardzo niewielkim stopniu;
- **dobry** – gdy zmiany warunków przyrodniczych w porównaniu do warunków niezakłóconych działalnością człowieka są niewielkie;
- **umiarkowany** – obejmujący wody przekształcone w średnim stopniu;
- **słaby** – wody o znacznie zmienionych warunkach przyrodniczych (biologicznych, fizykochemicznych, morfologicznych), gdzie gatunki roślin i zwierząt znacznie różnią się od tych, które zwykle towarzyszą danemu typowi jednolitej części wód;
- **zły** – wody o poważnie zmienionych warunkach przyrodniczych, w których nie występują typowe dla danego rodzaju wód gatunki.

Szlak turystyczny jest to trasa (przede wszystkim piesza) wytyczona w terenie ze względu na walory krajobrazowe (z uwzględnieniem warunków bezpieczeństwa turystów i przepisów ochrony środowiska) i oznaczona umownymi znakami umożliwiającymi odnalezienie właściwej drogi – zalecanej lub obowiązkowej.

W tab.16 zastosowano **wskaźniki** charakteryzujące intensywność ruchu turystycznego, które wyrażone są wzorami:

rozwoju bazy noclegowej	=	$\frac{\text{korzystający z noclegów}}{\text{liczba miejsc noclegowych}}$	
gęstości ruchu turystycznego	=	$\frac{\text{korzystający z noclegów}}{\text{powierzchnia w km}^2}$	
gęstości bazy noclegowej	=	$\frac{\text{liczba miejsc noclegowych}}{\text{powierzchnia w km}^2}$	
funkcji turystycznej Baretje'a i Deferta	=	$\frac{\text{liczba miejsc noclegowych}}{\text{ludność}}$	* 100
intensywności ruchu turystycznego wg Schneidera	=	$\frac{\text{korzystający z noclegów}}{\text{ludność}}$	* 100
intensywności ruchu turystycznego wg Charvata	=	$\frac{\text{udzielone noclegi}}{\text{ludność}}$	* 100

UWAGA:

Do obliczenia wskaźników charakteryzujących intensywność ruchu turystycznego wykorzystano ludność według faktycznego miejsca zamieszkania w dniu 30 czerwca.

Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

ZNAKI UMOWNE

Kreska	(–)	– zjawisko nie wystąpiło.
Zero	(0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5.
	(0,0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
Kropka	(.)	– zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.
Znak	(x)	– wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
	(#)	– oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY

tys.	–	tysiąc	r.	–	rok
m	–	metr	p.proc.	–	punkty procentowe
km	–	kilometr	m.in.	–	między innymi
ha	–	hektar	PKD	–	Polska Klasyfikacja Działalności
m ²	–	metr kwadratowy	PTTK	–	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze
km ²	–	kilometr kwadratowy	Dz. U.	–	Dziennik Ustaw
m ³	–	metr sześcienny	Nr	–	Numer
cd.	–	ciąg dalszy	poz.	–	pozycja
dok.	–	dokończenie	JCW	–	jednolita część wód
tabl.	–	tablica			

WYNIKI BADAŃ – SYNTEZA

Kujawsko-Pomorskie położone jest w środkowo-północnej części Polski na obszarze Pojezierza Południowo-Bałtyckiego i graniczy z województwami: pomorskim, warmińsko-mazurskim, mazowieckim, łódzkim i wielkopolskim. Znaczną część obszaru województwa kujawsko-pomorskiego obejmuje krajobraz młodoglacjalny, charakteryzujący się dużym zróżnicowaniem rzeźby terenu, występowaniem form pagórkowatych i licznych jezior polodowcowych. Typowe krajobrazy to płaskie i faliste równiny morenowe (Kujawy) oraz pagórki morenowe, dominujące głównie w części północno-zachodniej, północno-wschodniej i wschodniej województwa. **Powierzchnia** województwa wynosi 17972 km², co pod względem wielkości lokuje je w skali kraju na 10 miejscu.

Potencjał turystyczny tworzą walory przyrodnicze, infrastruktura techniczna (baza noclegowa, obiekty kultury, szlaki turystyczne, baza gastronomiczna, punkty handlowe) oraz dostępność komunikacyjna.

Województwo kujawsko-pomorskie jest ważnym regionem turystycznym Polski. Wysokie walory krajobrazowe, przyrodnicze i lecznicze oraz zabytki związane z najdawniejszymi dziejami Polski i zabytki kultury czynią z niego teren bardzo atrakcyjny turystycznie. Na terenie województwa zachowały się liczne przykłady urbanistyki średniowiecznej, romańskiej i gotyckiej. W kraju znane są miejscowości uzdrowiskowe z wodami leczniczymi, znajdujące się w naszym regionie, tj. Ciechocinek – będący jednym z największych uzdrowisk w kraju, Inowrocław oraz Wieniec Zdrój. W 2013 r. dysponowały one łącznie 20 zakładami uzdrowiskowymi, co plasuje Kujawsko-Pomorskie na 4 miejscu w kraju, zaraz po województwach zachodniopomorskim (43 obiekty), dolnośląskim (37) i małopolskim (36)

Atutem województwa jest dobry **stan środowiska naturalnego**. Znajduje się tu wiele obszarów czystych ekologicznie, które stanowią doskonałą bazę dla rozwoju turystyki. Należą do nich między innymi: Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego, parki krajobrazowe: Brodnicki, Wdecki, Górznieńsko-Włocławski. Do tzw. makroregionów zaliczyć można:

- Pojezierze Południowopomorskie,
- Dolinę Dolnej Wisły,
- Pradolinę Toruńsko-Eberswaldzką,
- Pojezierze Chełmińsko-Dobrzyńskie,
- Pojezierze Wschodniopomorskie,
- Pojezierze Wielkopolskie,
- Nizinę Południowowielkopolską,
- Bory Tucholskie.

W Kujawsko-Pomorskim występują wszystkie formy prawnej ochrony przyrody, z wyjątkiem parków narodowych, które określone zostały ustawą „O ochronie przyrody” z dnia 16 kwietnia 2004 r. Zaliczamy tu: parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, pomniki przyrody, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obszary Natura 2000, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów oraz stanowiska dokumentacyjne. Na terenie regionu znajduje się 8 parków krajobrazowych:

- Brodnicki Park Krajobrazowy z siedzibą w Grzmiący,
- Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy z siedzibą w Górznie,
- Krajeński Park Krajobrazowy z siedzibą w Więcborku,
- Nadgoplański Park Tysiąclecia z siedzibą w Kruszwicy,
- Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego z siedzibą w Świeciu,
- Tucholski Park Krajobrazowy z siedzibą w Tucholi,
- Wdecki Park Krajobrazowy z siedzibą w Osiu,
- Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy z siedzibą w Kowalu.

Geograficznie urozmaicony obszar województwa nie posiada jednolitych cech klimatycznych. Tereny położone na północy województwa, północnym-zachodzie i północnym-wschodzie charakteryzują się cechami klimatycznymi typowymi dla pojezierzy. Południowa część jest podporządkowana zjawiskom klimatycznym typowym dla Polski Środkowej. Klimat regionu można zatem określić jako przejściowy – od klimatu pobraży bałtyckich i pojezierzy, do klimatu Wielkich Dolin Środkowopolskich.

* * *

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, zgodnie ze stanem na dzień 31 lipca 2013 r., działało 331 **turystycznych obiektów noclegowych**, w tym 244 obiekty całoroczne. *Pod względem liczby obiektów województwo zajmowało 12 pozycję w kraju.* Bazę turystyczną w województwie tworzyło: 140 obiektów hotelowych (95 hoteli, 5 moteli, 3 pensjonaty i 37 innych obiektów hotelowych) oraz 191 pozostałych obiektów. W porównaniu ze stanem z końca lipca 2012 r. liczba obiektów noclegowych w województwie zmniejszyła się o 0,6%, tj. o 2 obiekty (*w kraju 9775 obiektów, co oznacza wzrost o 3,1%, tj. o 292 obiekty*), a w stosunku do 2000 r. liczba obiektów zmniejszyła się o 14,2%. Na przestrzeni ostatnich lat na terenie województwa kujawsko-pomorskiego można zauważyć wyraźny wzrost liczby **hotelu** – w stosunku do 2000 r.

Turystyczne obiekty noclegowe^a w latach 2000, 2005–2013

Stan w dniu 31 VII

LATA	Ogółem	W tym hotele
2000	386	49
2005	338	73
2006	317	78
2007	307	79
2008	306	84
2009	296	89
2010	316	92
2011	299	92
2012	333	94
2013	331	95

^a Dane do 2011 r. bez obiektów indywidualnego zakwaterowania, tj. nie obejmują pokoi gościnnych/kwater prywatnych oraz kwater agroturystycznych.

w regionie przybyło ich 46. Wśród 95 hoteli znajdujących się na terenie województwa największą grupę stanowiły hotele trzygwiazdkowe (43,1% wszystkich hoteli) i dwugwiazdkowe (34,7%).

Turystyczne obiekty noclegowe w końcu lipca 2013 r. dysponowały 26,3 tys. **miejsc noclegowych** (3,9% wszystkich *miejsc noclegowych w kraju*), z czego 18,1 tys. (68,8% ogółu) znajdowało się w obiektach całorocznych. Średnio na 1 obiekt turystyczny przypadło 80 miejsc noclegowych, a na obiekt całoroczny 74 miejsca. *Pod względem liczby miejsc noclegowych województwo kujawsko-pomorskie zajęło 9 miejsce wśród wszystkich województw.* Ogólna liczba miejsc noclegowych w regionie w stosunku do poprzedniego roku zmniejszyła się o 0,9% (w obiektach całorocznych zmalała o 0,2%). Największy spadek liczby miejsc noclegowych zaznaczył się: w motelach (o 22,7%), w pozostałych obiektach niesklasyfikowanych (o 16,8%) oraz w ośrodkach wczasowych (o 16,7%). Wzrost liczby miejsc w skali roku odnotowano, m.in.:

Miejsca noclegowe^a w latach 2000, 2005–2013
Stan w dniu 31 VII

LATA	Ogółem	W tym w hotelach
2000	29488	3685
2005	26325	5316
2006	25469	5552
2007	24657	5583
2008	24746	6130
2009	26023	6488
2010	24843	6812
2011	24274	7363
2012	26559	7092
2013	26318	7365

^a Dane do 2011 r. bez obiektów indywidualnego zakwaterowania, tj. nie obejmują pokoi gościnnych/kwater prywatnych oraz kwater agroturystycznych.

w kwaterach agroturystycznych (o 49,8%), w ośrodkach kolonijnych (o 46,0%) i w pokojach gościnnych (o 13,7%).

W końcu lipca 2013 r. na jeden obiekt hotelowy przypadło średnio 33 **pokoi** (w hotelach – 41, w motelach –19, w pensjonatach – 34, a w innych obiektach hotelowych –14). Prawie wszystkie pokoje

Korzystający z noclegów^a w latach 2000, 2005–2013

LATA	Ogółem	W tym z hoteli
	w tys.	
2000	572,2	245,6
2005	662,7	344,8
2006	700,4	376,8
2007	756,2	414,7
2008	778,4	436,5
2009	766,4	400,5
2010	793,9	452,5
2011	821,5	485,1
2012	841,5	473,9
2013	866,7	502,7

^a Dane do 2011 r. bez obiektów indywidualnego zakwaterowania, tj. nie obejmują pokoi gościnnych/kwater prywatnych oraz kwater agroturystycznych.

(96,2%) były wyposażone we własną łazienkę i WC – pełne udogodnienia posiadały tylko motele i pensjonaty.

W 2013 r. z turystycznych obiektów noclegowych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego skorzystało 866,7 tys. turystów, tj. o 3,0% więcej niż przed rokiem. *Pod względem liczby osób korzystających z noclegów Kujawsko-Pomorskie uplasowało się na 10 pozycji w kraju.* **Korzystający z noclegów** w województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. stanowili 3,7% ogółu korzystających z noclegów w kraju. Spośród korzystających z obiektów noclegowych w województwie 10,0% ogółu stanowili cudzoziemcy (o 0,7 p.proc. mniej niż w 2012 r.). Spośród 87,0 tys. turystów zagranicznych, najwięcej turystów pochodziło z państw Unii Europejskiej (75,9% ogółu cudzoziemców). Niezmiennie, najliczniejszą grupą odwiedzającą

nasz region byli turyści z Niemiec (stanowili 35,8% ogółu), a także: Rosji (6,8%), Wielkiej Brytanii (5,5%), Włoch (4,9%) oraz Francji (4,8%). Największy wzrost cudzoziemców korzystających z obiektów zlokalizowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego zanotowano wśród osób pochodzących z Białorusi (o 48,2%), a także Szwecji (o 28,4%) i Holandii (o 7,8%). Największy spadek turystów zagranicznych zanotowano wśród mieszkańców Irlandii (ponad 6-krotny), a także osób pochodzących z krajów skandynawskich – Finlandii (o 26,0%) i Norwegii (o 23,4%). Obcokrajowcy, podobnie jak w latach poprzednich, najczęściej wybierali noclegi w hotelach (89,8% wszystkich turystów zagranicznych korzystających z noclegów), z których skorzystało o 1,0% mniej turystów zagranicznych niż w 2012 r.

W 2013 r. turystyczne obiekty noclegowe zlokalizowane w Kujawsko-Pomorskim **udzieliły 3167,3 tys. noclegów** (5,0% wszystkich noclegów udzielonych w kraju), czyli o 0,7% więcej niż przed rokiem. *Pod względem liczby udzielonych noclegów województwo kujawsko-pomorskie zajmowało 7 miejsce w kraju.* Ze względu na specyfikację województwa najwięcej, bo ponad połowę noclegów, udzielono w zakładach uzdrowskich (56,3% wszystkich noclegów w wojewódz-

twie). Ponadto znaczny udział noclegów odnotowano: w hotelach (25,5% ogółu udzielonych noclegów), w ośrodkach wczasowych (3,8%) oraz w ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych (3,7%). Liczba udzielonych noclegów w skali roku najbardziej zwiększyła się: na polach biwakowych (o 8,3%), w hotelach (o 3,6%) i w zakładach uzdrowskich (o 2,0% więcej). W porównaniu z 2012 r. największy spadek liczby udzielonych noclegów zaznaczył się na kempingach (o 31,0%) i w pensjonatach (o 17,3% mniej).

Przeciętny pobyt turysty w obiekcie w 2013 r. trwał 3,7 dnia, czyli tyle samo co w roku poprzednim (*średnia krajowa to 2,7 dnia*). Turyści najdłużej przebywali w zakładach uzdrowskich (przeciętnie 14,4 dni) oraz w ośrodkach wczasowych (3,5 dni). Najkrótsze pobyty odnotowano w motelach i na kempingach (po 1,4 dnia) oraz w hotelach (1,6 dnia).

Stoień wykorzystania miejsc noclegowych, mierzony stosunkiem liczby udzielonych noclegów do nominalnej liczby miejsc noclegowych, ukształtował się w 2013 r. na poziomie 42,5% i był o 0,8 p.proc. wyższy niż przed rokiem (*w kraju 33,8%, czyli wyższy o 0,2 p.proc.*). *Pod względem stopnia wykorzystania istniejącej bazy noclegowej region znalazł się na 2 pozycji, tuż za województwem zachodniopomorskim.* W poszczególnych miesiącach wartość wskaźnika wahała się od 33,6% w styczniu do 47,9% w październiku. Podobnie jak w latach wcześniejszych, najwyższy średnioroczny stopień wykorzystania miejsc noclegowych charakteryzował zakłady uzdrowskie (85,0%). Równie wysoki wskaźnik

Udzielone noclegi^a w latach 2000, 2005–2013

LATA	Ogółem	W tym w hotelach
	w tys.	
2000	2271,7	405,7
2005	2395,4	554,4
2006	2659,1	612,5
2007	2830,3	696,4
2008	2892,9	735,1
2009	2838,6	664,2
2010	2668,7	723,3
2011	2818,8	774,2
2012	3145,5	778,2
2013	3167,3	806,3

^a Dane do 2011 r. bez obiektów indywidualnego zakwaterowania, tj. nie obejmują pokoi gościnnych/kwater prywatnych oraz kwater agroturystycznych.

odnotowano w motelach (41,5%). Największy wzrost wskaźnika w porównaniu z 2012 r. zaobserwowano m.in.: w pozostałych obiektach niesklasyfikowanych (o 3,2 p.proc.) oraz w motelach (o 2,5 p.proc.). Z kolei największy spadek zanotowano na kempingach (spadek o 6,6 p.proc.).

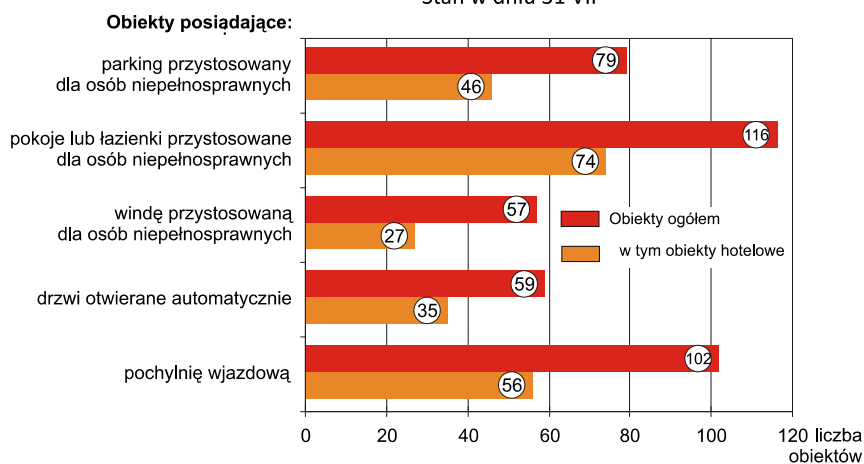
Od stycznia do grudnia 2013 r. w obiektach hotelowych wynajęto 619,4 tys. pokoi (czyli o 0,1% mniej niż w 2012 r.), w tym turystom zagranicznym – 114,6 tys. (o 12,4% mniej). **Stopień wykorzystania pokoi** wyniósł 36,9% i był o 0,2 p.proc. niższy niż w 2012 r. (w kraju wyniósł 41,6%, tj. o 0,5 p.proc. wyższy). Najwyższy poziom wskaźnika zanotowano w motelach, gdzie wskaźnik wyniósł 46,4% (poprzednio 43,1%), a najniższy w innych obiektach hotelowych – 25,8% (rok wcześniej 28,4%).

W turystycznych obiektach noclegowych działały **placówki gastronomiczne** obsługujące gości – w końcu lipca 2013 r. zarejestrowanych było: 125 restauracji, 100 barów (w tym kawiarnie), 66 stołówek oraz 18 punktów gastronomicznych. Najwięcej restauracji znajdowało się w hotelach (65,6% wszystkich restauracji) oraz w innych obiektach hotelowych (11,2%). Stołówki ulokowane były głównie w zakładach uzdrowskich (45,5%) oraz w ośrodkach wczasowych (21,2%). Bary najczęściej znajdowały się na terenie hoteli (49,0%) oraz w zakładach uzdrowskich (18,0%).

W 2013 r. wyniki sprawozdania *KT-1* dostarczyły dodatkowej informacji (ostatnio badanej w 2009 r.) dotyczącej **udogodnień dla osób niepełnosprawnych** znajdujących się w turystycznych obiektach noclegowych. Według stanu na dzień 31 lipca w województwie kujawsko-pomorskim 35,0% wszystkich obiektów turystycznych wyposażonych było w pokoje lub łazienki przystosowane dla osób niepełnosprawnych (o 9,3 p.proc. więcej niż średnio w kraju), 30,8% w pochylnię wjazdową (o 8,3 p.proc. więcej), 23,9% w parking (o 4,7 p.proc. więcej), 17,8% w drzwi otwierane automatycznie (o 7,6 p.proc. więcej) oraz 17,2% w windę przystosowaną dla osób niepełnosprawnych (o 3,1 p.proc. więcej). Najwięcej udogodnień posiadały hotele i zakłady uzdrowskowe.

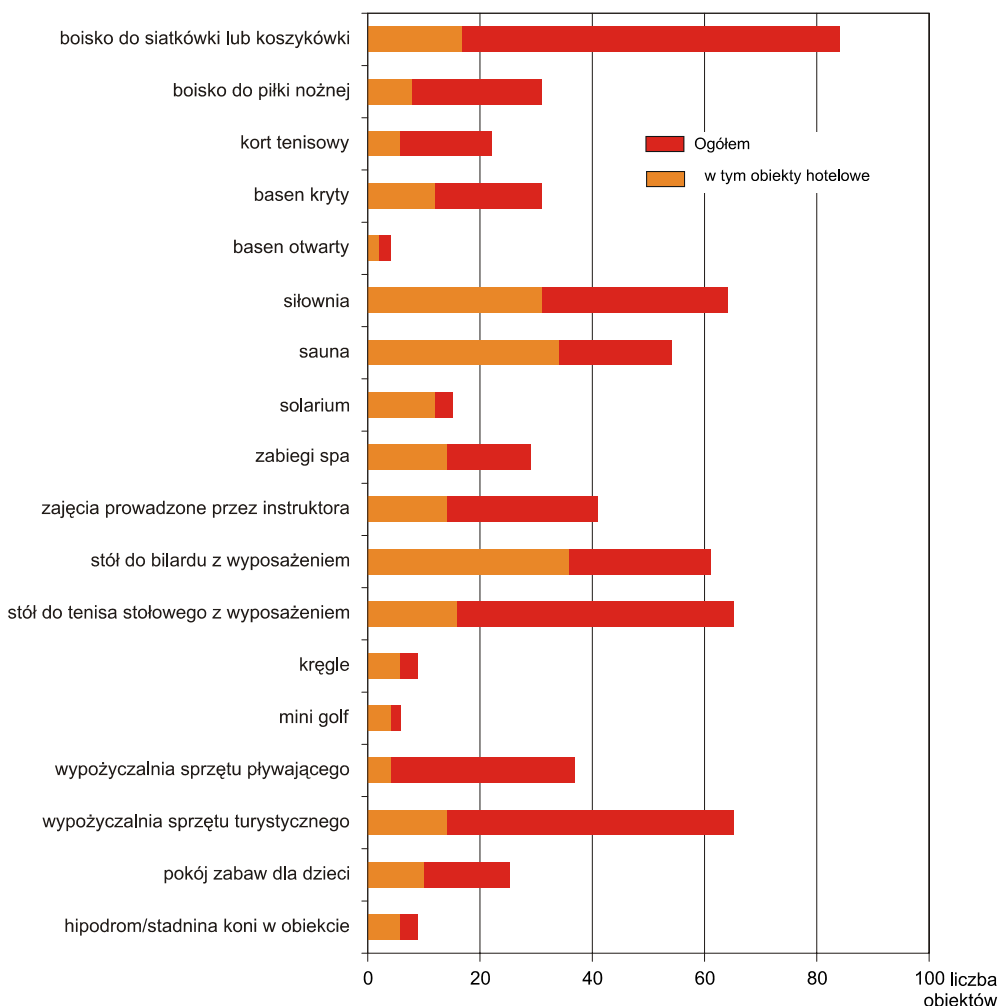
Udogodnienia dla osób niepełnosprawnych w turystycznych obiektach noclegowych w 2013 r.

Stan w dniu 31 VII

Kolejną informacją charakteryzującą infrastrukturę bazy noclegowej województwa kujawsko-pomorskiego w 2013 r. były dane dotyczące **wyposażenia w urządzenia sportowo-rekreacyjne** w obiektach noclegowych oraz **zaplecza konferencyjnego**. Z danych statystycznych wynika, iż najczęściej, bo 84 obiekty, zlokalizowane w Kujawsko-Pomorskim posiadały boisko do siatkówki lub koszykówki. Oznacza to, że co czwarty obiekt w regionie umożliwił tego typu rozrywkę. Wyposażenie to dotyczyło 17 ośrodków wczasowych (41,5% ośrodków tego typu w województwie) oraz 13 hoteli (13,7%). Blisko co piąty obiekt w regionie dysponował stołem do tenisa stołowego z wyposażeniem oraz prowadził wypożyczalnię sprzętu turystycznego (np. rowery, narty, łyżwy, rolki, nordic walking), a także posiadał siłownię i stół do bilardu.

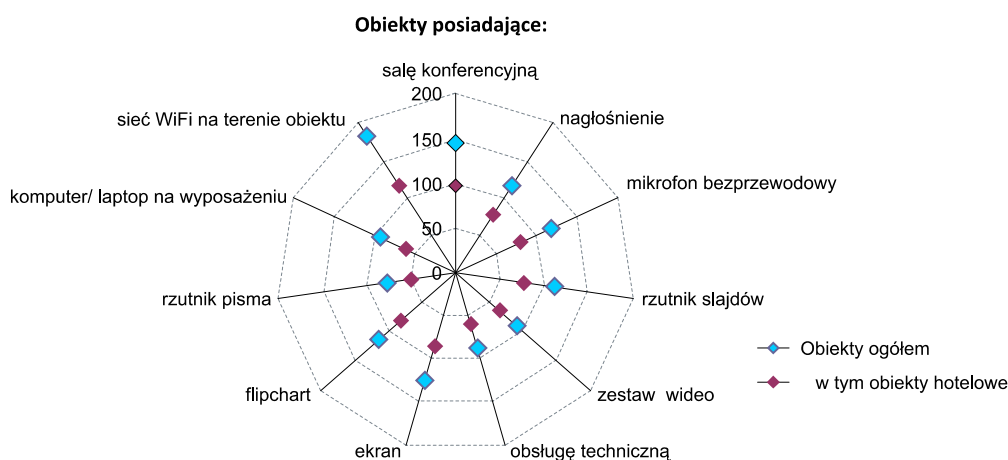
Zaplecze sportowo-rekreacyjne w turystycznych obiektach noclegowych w 2013 r.

Z zebranych danych wynika, że najczęściej (ponad połowa obiektów w regionie) wyposażona była w sieć WiFi – posiadało ją 180 obiektów, w tym 117 obiektów hotelowych (83,6% obiektów tego typu), 23 zakłady uzdrowiskowe (71,9%) oraz 10 ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych (66,7%). Poza tym obiekty wyposażone były m.in. w: salę konferencyjną (43,8% wszystkich obiektów), ekran (38,1%), mikrofon bezprzewodowy (36,0%) oraz nagłośnienie (35,3%). Flipchart, rzutnik slajdów i komputer/laptop na wyposażeniu posiadało odpowiednio: 34,4%, 33,8% i 28,1% wszystkich obiektów w województwie.

Zaplecze konferencyjne w turystycznych obiektach noclegowych w 2013 r.

Stan w dniu 31 VII

Potencjał turystyczny mierzony jest głównie liczbą obiektów noclegowych, miejsc oferowanych turystom i ich wykorzystaniu. Rozpatrując sytuację na **niższych poziomach podziału terytorialnego województwa** można stwierdzić, że najwięcej obiektów zlokalizowanych było w powiecie aleksandrowskim (39) i w miastach na prawach powiatu – w Toruniu (36) i w Bydgoszczy (25). Najmniej obiektów znajdowało się w powiatach: rypińskim (3), grudziądzkim i nakielskim (po 4 obiekty). Średnia gęstość bazy noclegowej dla województwa kujawsko-pomorskiego wyniosła 1,5 miejsca na 1 km² powierzchni województwa (7 lokata względem innych województw; *średnia dla Polski to 2,2 miejsca*), przy czym co najmniej takie zagęszczenie jak przeciętnie w *kraju* oprócz miast na prawach powiatu (wskaźnik wahał się od 6,4 do 25,6 miejsca na 1 km²), wystąpiło jedynie w powiecie aleksandrowskim (10,1).

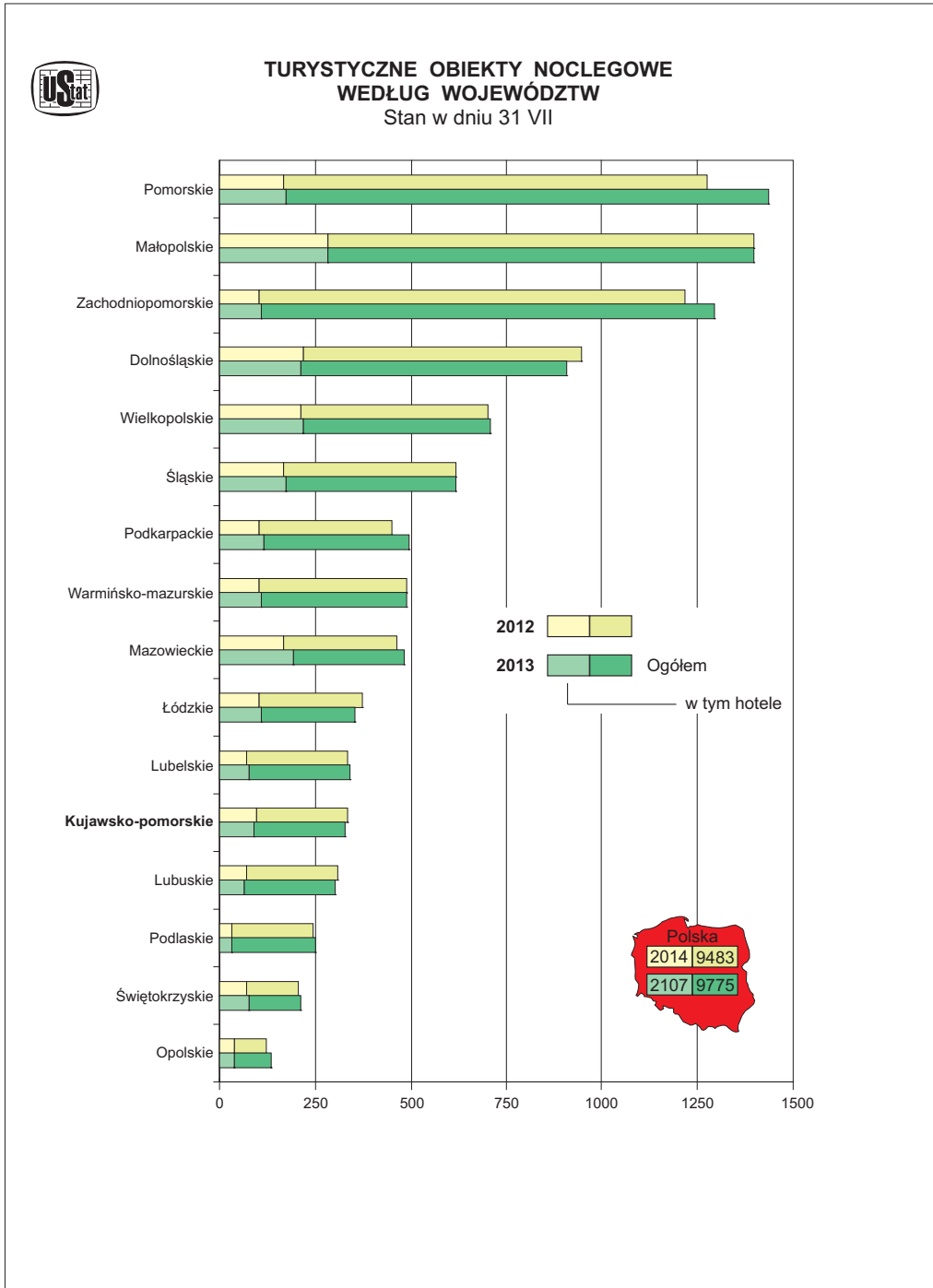
Osoby odwiedzające województwo kujawsko-pomorskie w 2013 r. najczęściej korzystały z noclegów w m. Toruniu – 247,8 tys. (28,6% ogółu korzystających w województwie), w Bydgoszczy – 125,0 tys. (14,4% ogółu) oraz w powiatach aleksandrowskim – 109,1 tys. (12,6% ogółu) i inowrocławskim – 56,6 tys. (6,5% ogółu). O ile w dwóch pierwszych przypadkach przybyło turystów w odniesieniu do 2012 r. (odpowiednio o 6,8% i o 1,7%), to w przypadku powiatów aleksandrowskiego

i inowrocławskiego ich liczba zmniejszyła się (odpowiednio o 8,9% i o 7,3%). Największa, pozytywna zmiana dotyczyła jednak powiatu toruńskiego, gdzie w 2013 r. przybyło dwa razy więcej turystów niż w roku poprzednim.

Pod względem liczby udzielonych noclegów dominowały powiaty: aleksandrowski – 1270,6 tys. (40,1% ogółu udzielonych noclegów w województwie), inowrocławski – 538,6 tys. (17,0% udziału) oraz Toruń – 360,2 tys. (11,4%).

Najwyższy stopień wykorzystania miejsc noclegowych odnotowano w powiatach: aleksandrowskim (73,1%, tj. o 30,6 p.proc. więcej niż średnio w województwie), inowrocławskim (71,1%) oraz włocławskim (63,6%). Z kolei najniższy wskaźnik charakteryzował powiaty grudziądzki (9,0%) i lipnowski (17,0%).

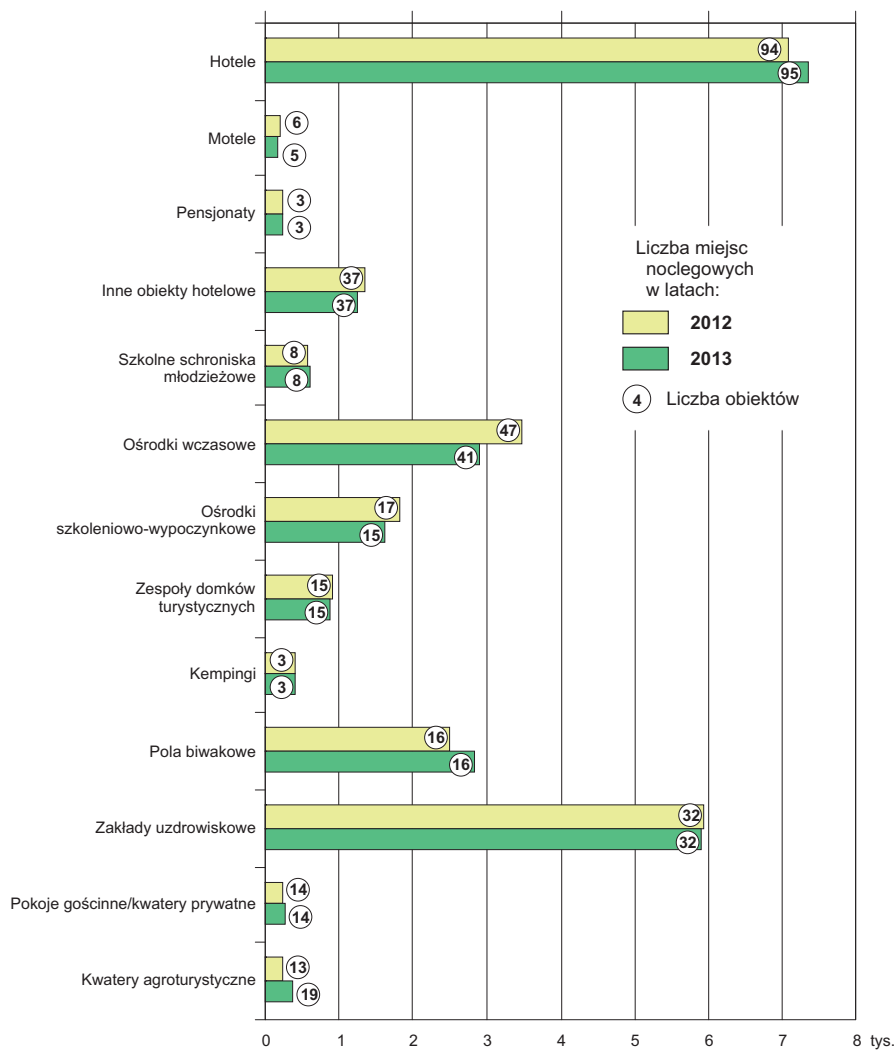
Rozpatrując wskaźnik gęstości ruchu turystycznego (tj. liczby osób korzystających z obiektów noclegowych przypadających na 1 km² powierzchni) można zauważyć, że największe zagęszczenie turystów oprócz miast na prawach powiatu (wskaźnik wahał się od 347,6 do 2141,6 osób na 1 km²) wystąpiło w powiecie aleksandrowskim i inowrocławskim (odpowiednio 229,9 i 46,2), a najmniejsze w powiatach grudziądzkim i radziejowskim (odpowiednio 1,1 i 1,5) – przy średniej dla województwa wynoszącej 48,2. W stosunku do poprzedniego roku na 23 powiaty województwa, wzrost wskaźnika wystąpił w 12 powiatach, z czego największa zmiana dotyczyła Torunia (więcej o 136 osób) i Grudziądz (mniej o 35 osób).

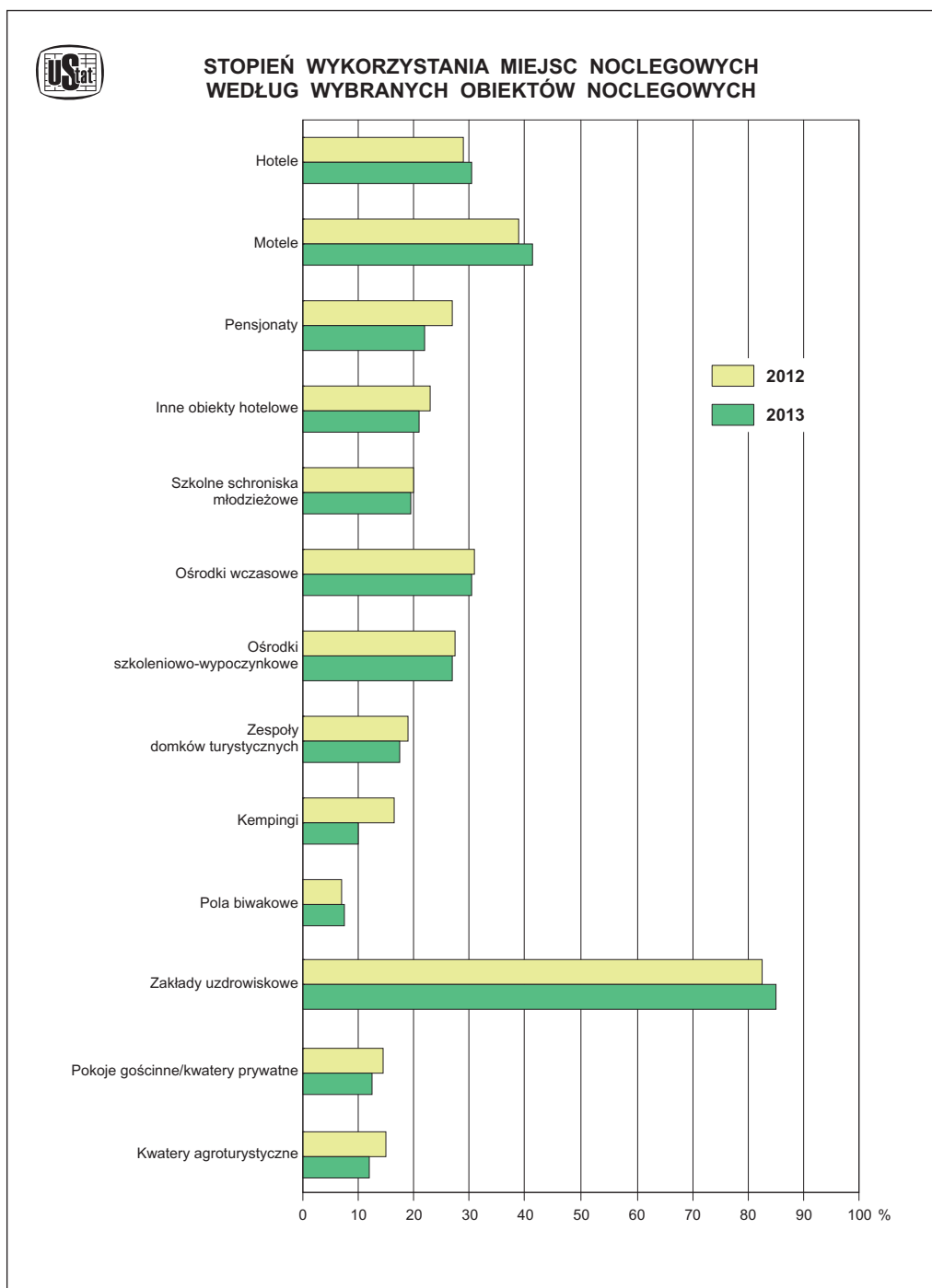

MIEJSCA NOCLEGOWE W WYBRANYCH TURYSTYCZNYCH OBIEKTACH NOCLEGOWYCH

Stan w dniu 31 VII

KORZYSTAJĄCY Z NOCLEGÓW WEDŁUG POWIATÓW W 2013 R.

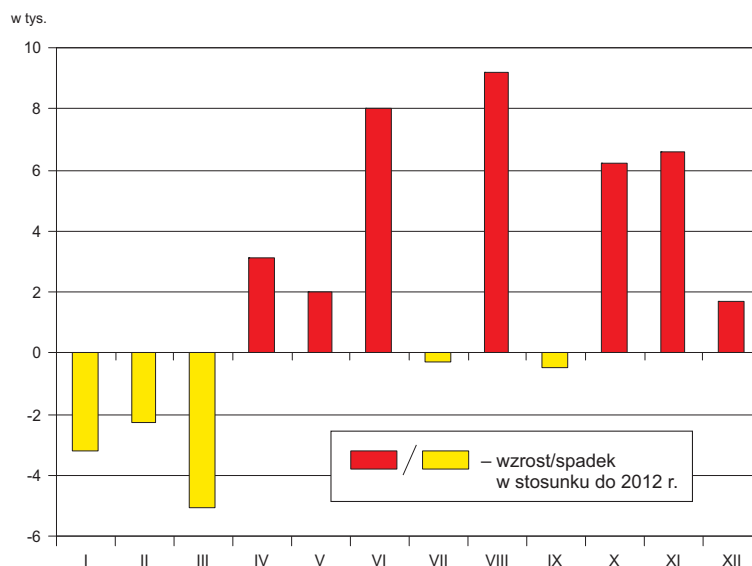

Korzystający z noclegów na 1000 ludności:

- 100 i mniej
- 101 – 400
- 401 – 1000
- 1001 i więcej

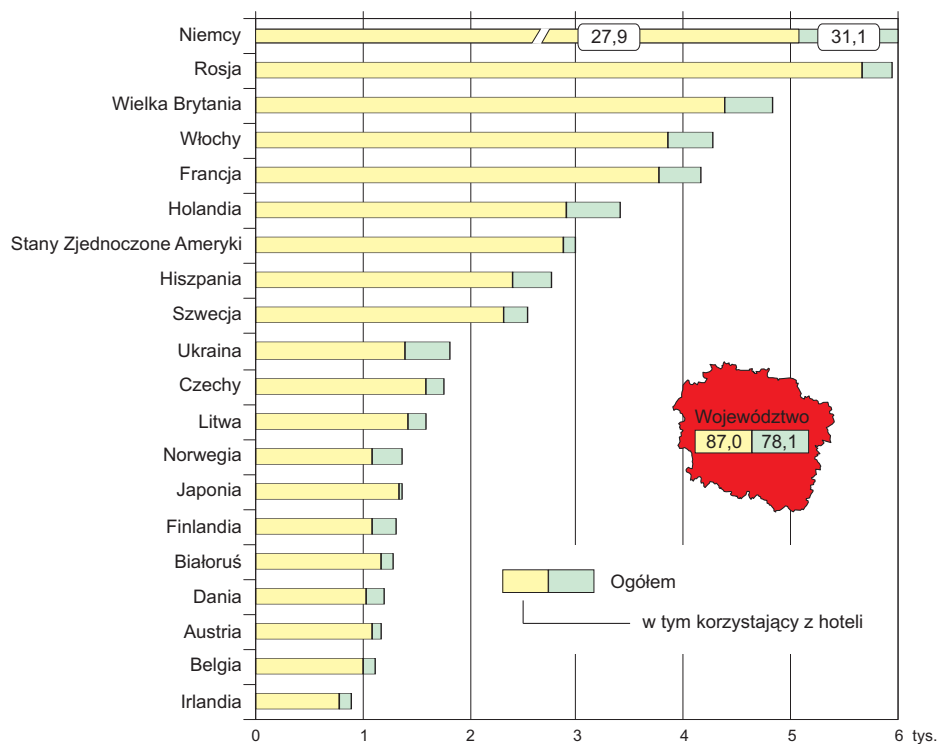
+/-13 – zmiana w stosunku do 2012 r.

KORZYSTAJĄCY Z OBIEKTÓW NOCLEGOWYCH WEDŁUG MIESIĘCY W 2013 R.

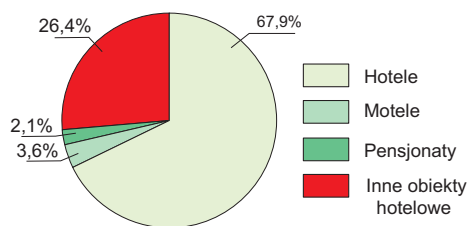

TURYŚCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z TURYSTYCZNYCH OBIEKTÓW NOCLEGOWYCH W 2013 R.

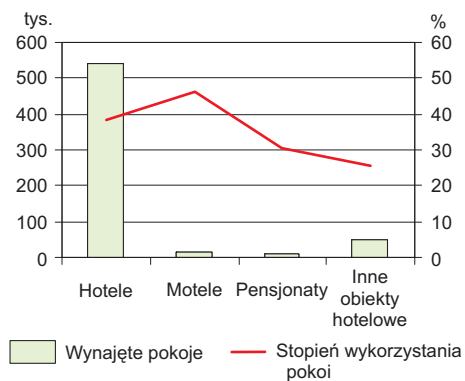

OBIEKTY HOTELOWE W 2013 R.

Struktura obiektów hotelowych

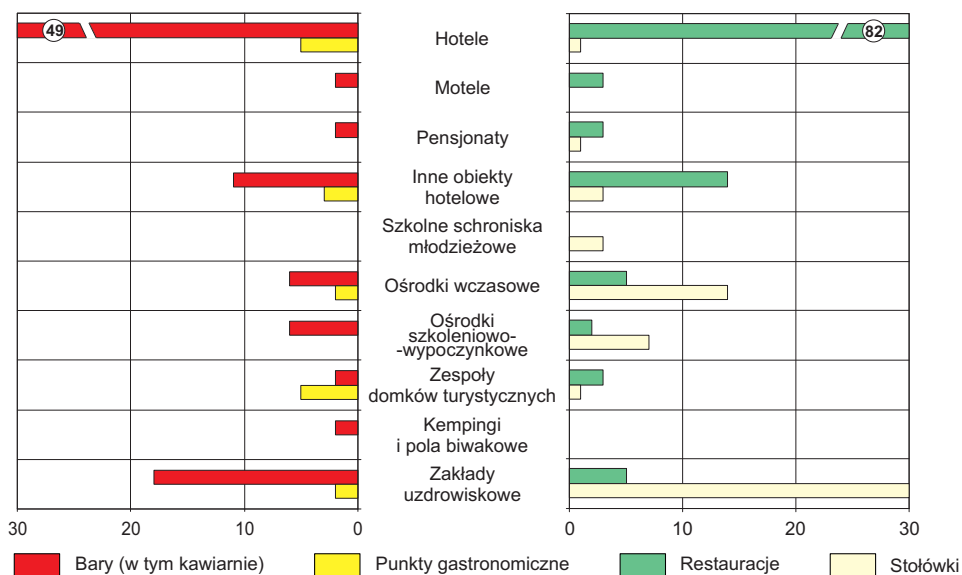
Wynajęte pokoje i stopień wykorzystania pokoi

**PLACÓWKI GASTRONOMICZNE W WYBRANYCH TURYSTYCZNYCH
OBIEKTACH NOCLEGOWYCH W 2013 R.**

Stan w dniu 31 VII

**TURYSTYCZNE OBIEKTY NOCLEGOWE
WEDŁUG POWIATÓW W 2013 R.**

